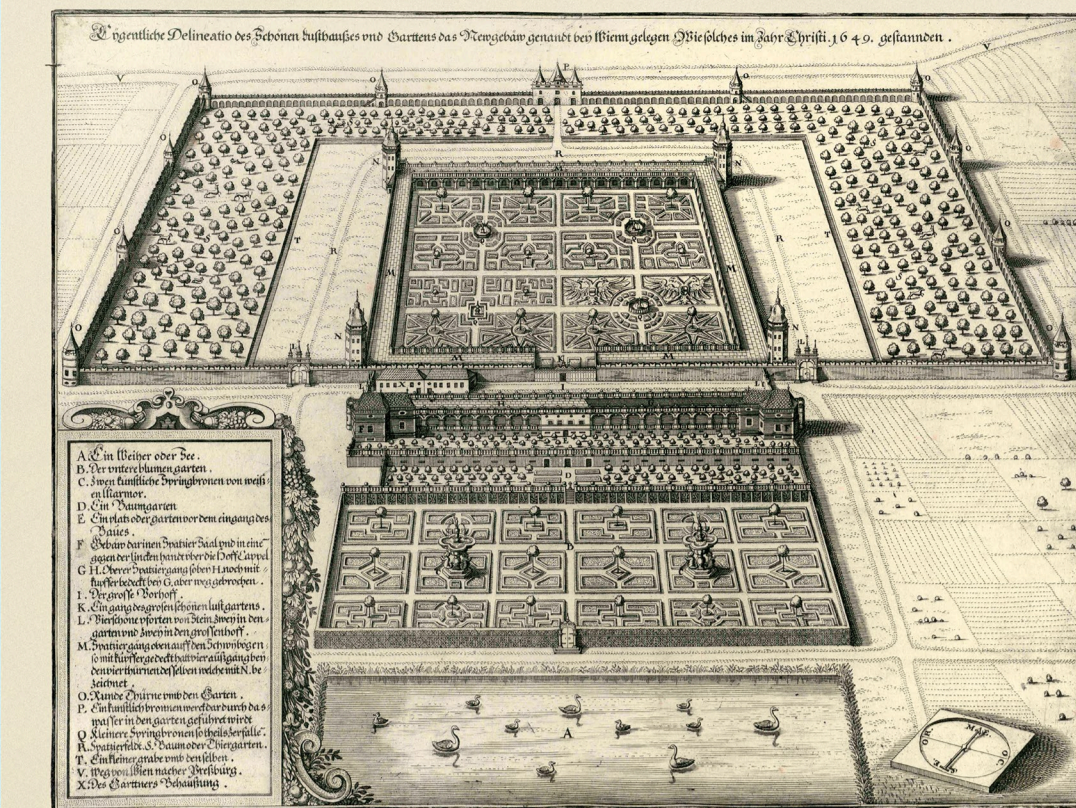

Valdická zahrada a letohrádek s oborou u Jičína

Jako v mnoha jiných případech, nebyli to zřejmě Valdštejnovi stavitelé, kteří s ideou gigantické loggie přišli, ale vévoda sám. Nepochybně ho k tomu inspiroval letohrádek Neugebäude u Vídně, započatý v roce 1569 císařem Maxmiliánem II., kde však byly podobně monumentální loggie mnohem delší. Valdštejnovi italská stavitelé – a byl to zřejmě opět Giovanni Pieroni – však vévodu mohli upozornit, že podobně grandiózní je i zahrada zvaná Horti Bellaiani, zřízená z ruin kdysi největších antických terem, postavených v Římě císařem Diokleciánem. A že právě ve středu její ohradní zdi stál letohrádek, před který také představovala trojsoá loggie, i když mnohem nižší. Vedle toho měla zahrada po stranách dva centrální pavilony, které se patrně staly vzorem pro dvě velké grotty ve valdické zahradě, z nichž se dodnes v nedokončené podobě dochovala jen jedna, obývaná dřevěným poustevníkem. Kromě toho daly Horti Bellaiani valdické zahradě ještě jeden rys, který bychom na tomto místě a vůbec v této době nečekali: motiv umělé zříceniny.

Umělá zřícenina je oblíbeným tématem romantismu 19. století, na který dnes při srovnání se skutečnými ruinami hledíme pro častou nemotornost trochu s úsměvem. Měli bychom však zpozornět, když budeme hledat nejdávnější počátky této ideje, protože jedna z nejstarších kapitol jejich dějin se psala právě na Valdštejnových stavbách. Byla to pravděpodobně právě tato římská zahrada vybudovaná z antických terem, která Valdštejnovy stavitelé inspirovala k vybudování zahrady záměrně ruinu připomínající, stojící kdysi v místě dnešní zoologické zahrady v Troji u Prahy. Byla to příměstská zahrada, kam mohl vévoda dojždět ze svého pražského paláce, a z několika vyobrazení tohoto zaniklého areálu víme, že ohradní zeď členily četné věžice upravené do podoby umělých ruin. A byl to zřejmě právě tento důvod, proč byl této lokalitě později dán název Troja, protože připomínala slavné zničené antické město. Stejný koncept byl pak zopakován i ve valdické zahradě, kde však k velké škodě nedošel kvůli Valdštejnově smrti dále než jen k nahození základních kontur v podobě hrubě vyzděných grott, kterým již chybí plánovaná krápníková výzdoba a uměle vytvořená nerovná koruna zdí imitující ruiny. Detailní podobu dvou velkých grott, uvnitř zaklenutých kopulí, si je však možné představit podle jiné Valdštejnovy grotty, vybudované v jeho druhé příměstské zahradě za Prahou, rozkládající se kdysi v místě zvaném Bubny, dnešních Holešovicích.

- 1/ Neugebäude u Vídně, císařská vila Matheus Merian, 1649. [Moravská zemská knihovna v Brně, sign. Moll-0000.315]
- 2/ Řím, Horti Bellaiani Detail v veduty města, Étienne Dupérac, 1577. [Isa Belli Barsali, Ville di Roma, Lazio I, Milán 1970]
- 3/ Řím, Diokleciánovy termy Rekonstrukce. [Sebastiano Serlio, Il terzo libro [...], Benátky 1540, s. XCVI–XCVII. Universitätsbibliothek Heidelberg, <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/serlio1544/0096/image>]
- 4/ Mlýn a zahrada v Dolním Ovenci u Prahy Areál zahrady a trojské vily na panoramu zámku Troja a okolí z 18. století. [Sbírky Pražského hradu, inv. č. HS 175. © Správa Pražského hradu, foto: Jan Glac]
- 5/ Severovýchodní centrální grotta. [foto TR]
- 6/ Dvůr a zahrada v Bubnech u Prahy Západní grotta v přední části zahrady před zbořením v roce 1896. [Podle: Jan Herain, Stuková výzdoba na klenbách kostela sv. Klimenta v Bubnech a zahradní pavilon při panském dvoře tamže, Zprávy komise pro soupis stavebních, uměleckých a historických památek král. hlavního města Prahy IV, 1912, s. 87.]

